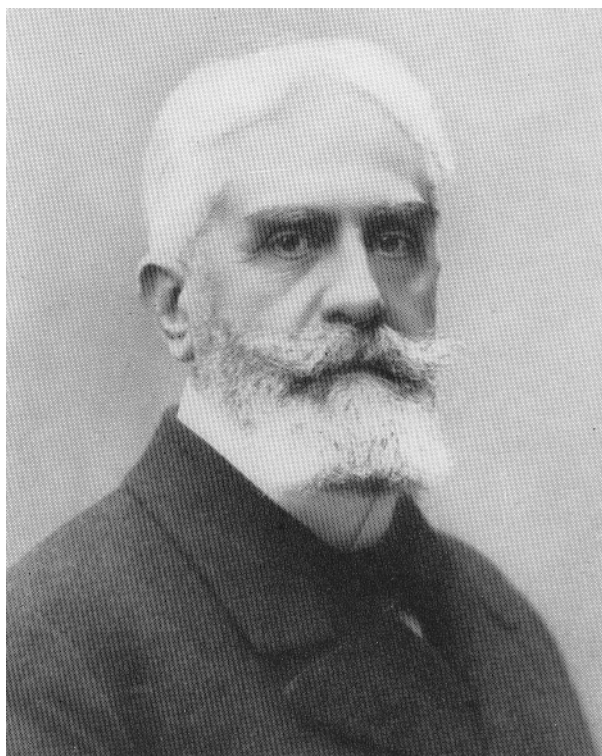

H T Cedergren

en svensk telefonpionjär

Instundande nyårsafton ha 100 år förflutit, sedan Henrik Thore Thorsten Cedergren föddes i Stockholm. Hans betydande insatser på telefonområdet göra honom förtjänt av att vid detta tillfälle ihågkommas.

Sedan Cedergren 1875 avlagt ingenjörsexamen vid Teknologiska Institutet - numera K. Tekniska Högskolan - övertog han 1877 en av fadern driven juvelerareaffär i Stockholm. I slutet av nämnda år hade telefoner av amerikanskt ursprung börjat införas i landet, och Cedergren lät då draga en telefonlinje mellan bostaden och affären, den första för praktiskt bruk utförda anläggningen av detta slag i Sverige.

När det amerikanskt kontrollerade Bellbolaget 1880 öppnat telefondrift i Stockholm, och Cedergren som abonnent lärt känna det nya kommunikationsmedlet, kom han med sitt starka intresse för teknik och utpräglade sinne för ekonomiska kalkyler till den uppfattningen, att de i Stockholm tillämpade taxorna, kr. 240: - pr år, voro alldeles för höga. Telefonen betraktades nästan som en lyxartikel, förbehållen den burgnare klassen. Detta vore, ansåg Cedergren, en felaktig syn på värdet av den geniala uppfinningen. Först när telefonen vunnit utbredning bland den stora allmänheten och därigenom blivit en faktor av betydelse i samhällslivet, skulle den fylla sin uppgift. Men då finge man ej, som Bellbolagen såväl i Stockholm som annorstädes, betrakta den uteslutande som ett medel att förvärva vinster; man måste följa helt andra principer, som Cedergren sammanfattade på detta sätt: låga taxor, begränsad utdelning, betryggande avsättning till reservfonder, förstklassig service; plan skulle då kunna få en betydande anslutning och trots låga avgifter ernå en rimlig vinst. Vad rimlig vinst i detta fall innebar, visade Cedergren sedermera i praktiken; vinsten skulle räcka till erforderliga avsättningar och 8 % utdelning på aktiekapitalet. Cedergren var säkerligen den förste, som klart insåg, vilken betydelsefull roll telefonen skulle kunna få, och under vilka förutsättningar detta skulle bli möjligt.

Med den initiativkraft och energi, som kännetecknade Cedergren, beredde han sig ock att i handling omsätta sina storvulna ideer, dock först sedan han övertygat sig om, att han från Lars Magnus Ericssons verkstad skulle kunna erhålla telefonmateriel, den bästa som då fanns att få. Efter många motigheter lyckades den 29-årige ingenjören få till stånd Stockholms Allmänna Telefonaktiebolag, som konstituerade sig den 13 april 1883 med ett aktiekapital av 90 000 : - kr. och med Cedergren som verkställande direktör. Vid skötseln av detta företag, åt vilket han ägnade all sin kraft under 26 år dvs. ända till sin död, fick Cedergren visa sin ovanliga förmåga som organisatör, administratör, tekniker och finansman. Hans liv var fyllt av intensivt arbete och ständig kamp. först mot Bellbolaget, vilket dock efter några år gav upp striden och sålde sina anläggningar, sedan mot telegrafverket, som 1889 började konkurrera inom Stockholmsområdet; även i denna hårda och farliga konkurrens förmådde Cedergrensbolaget hävda sin dominerande ställning i fråga om antalet abonnenter. Det må erinras om, att Stockholm redan några år efter Allmänna Bolagets tillkomst intog främsta platsen bland världens städer i fråga

om telefontäthet, en rangställning, som det länge behöll. I Stockholm hade Cedergrensbolaget den 31 december 1908, dvs. några månader före stiftarens död, ca 51 000 abonnenter; denna siffra hade till den 1 juli 1918, då telefonanläggningarna övergingo i telegrafverkets ägo, stigit till 106 000. Samma år sammanslogos de båda företagen, AB L -M Ericsson & Co och Allmänna Telefonbolaget, till det nuvarande Telefonaktiebolaget L M Ericsson.

I början av seklet utsträckte Cedergren sin verksamhet till utlandet, i det att två av Allmänna Bolaget bildade företag, som stodo under Cedergrens direkta ledning, erhöilo koncessioner i Moskva och Warszawa efter Bellbolag, som ej erhöilo sina förnyade. Även dessa nät anlades och sköttes efter de i Stockholm tillämpade principerna. Som ett exempel på olikheten i Bellbolagets och Cedergrensbolagets taxepolitik i Moskva må nämnas, att i det förra årstaxan uppgick till 250 rubel (480:- kr.), under det att det senare nöjde sig med 19 rubel (152:- kr.) för samma slags abonnemang. Även i dessa anläggningar växte abonnentantalet mycket hastigt, i Moskva från ca 2 300, som betecknar Bellbolagets slutsiffra år 1901 efter 20-årigt arbete, till ca 54 000 då anläggningen den 1 januari 1917 övertogs av tsarregeringen.

Cedergrens intentioner sträckte sig emellertid längre än att arbeta endast inom mera lokala områden. I början av 1888 anhöll hans bolag hos K. Maj:t om tillstånd att bygga långlinjer till Göteborg, Malmö och Sundsvall; projektet var djärvt, då man ännu ej ägde någon större erfarenhet om egenskaperna hos linjer av sådan längd. Denna anhållan blev visserligen avslagen men torde dock ha bidragit till en snabbare lösning från telegrafverkets sida av långlinjeproblemet. Redan i augusti 1889 öppnades trafik mellan Stockholme och Göteborg på två linjer i 4-skruv.

Cedergrens verk var känt långt utanför landets gränser, och omdömena voro både många och vackra. Här må endast anföras ett från en telefonkonferens i London 1898, då även konkurrensen i Stockholm och de låga taxorna kommo på tal. Det fälldes av Sir W II Preece, högsta tekniska chef för General Post Office i England: »Cedergren, som är chef för detta bolag i Sverige, är en av de mest verksamma och energiska män, som telefon-världen har skådat, en man som har byggt upp det (bolaget) i dess helhet, och jag tror, att utvecklingen i Stockholm till mycket större del beror på Cedergrens energi, framåtanda och ekonomiska geni än på någon taxereduktion».

Den 13 april 1909, på dagen 26 år efter grundandet av sitt stora verk, gick Cedergren ur tiden. I den svenska telefoniens historia skall hans namn stå outplånligt inristat jäs smides med den andra pionjären, Lars Magnus Ericsson.

Hemming Johansson

Källa: Ericsson Review nr 4 1953